

## บทที่ 5

### สรุป และอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษาในประเทศไทย โดยคัดเลือกโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระบบสองภาษา คือ โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” โรงเรียนชลราษฎรอำรุง โรงเรียนอนุบาลชลบุรี ซึ่งมีแนวทางการศึกษาวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเสนอเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

วิธีดำเนินการวิจัย โดยการเลือกพื้นที่ที่ศึกษา คือ โรงเรียนซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้จำนวน 3 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 3 คน ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยสร้างแบบบันทึกการสังเกต แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 บริบทของโรงเรียน จำนวน 2 ข้อ ตอนที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษา จำนวน 6 ข้อ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตอนที่ 2 บริบทของโรงเรียน จำนวน 2 ข้อ ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษา จำนวน 6 ข้อ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบบันทึกการสังเกต และแบบสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยศึกษาจากเอกสารงานวิจัย ศึกษาเทคนิควิธีสร้างแบบบันทึกการสังเกต และแบบสนทนากลุ่ม โดยมีเนื้อหาครอบคลุมใน 6 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านวิธีสอน ด้านผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่อประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พิจารณาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ แล้วจึงนำไปใช้เก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล สังเกตปรากฏการณ์การเรียนการสอนแบบไม่มีส่วนร่วม และสนทนากลุ่ม ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย บันทึกข้อมูลที่ได้ลงในแบบบันทึกการสังเกต แบบสนทนากลุ่ม และแถบบันทึกเสียง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้เวลา 2 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ตรวจสอบ และประมวลผลแบ่งเนื้อหาออกเป็นหมวดหมู่ กำหนดให้รหัสโน้ตส์ (Open Coding) เปรียบเทียบให้ความหมาย (Conceptualizing) จัดหมวดหมู่ของข้อมูล (Categorizing) หาความสัมพันธ์ของข้อมูลแต่ละหมวดหมู่ พิจารณาความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือของข้อมูล และผู้วิเคราะห์ข้อมูลเป็นหลัก

## สรุปผลการวิจัย

### การจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษา

1. ด้านหลักสูตร โรงเรียนใช้หลักสูตรของตามปกติที่ใช้ในการเรียนการสอน แต่จัดสอนเป็นภาษาอังกฤษโดยจัดแบบ Native speaker มีการกำหนดชั่วโมงการเรียนการสอน ครูสอน และครูผู้ประสานงานสอนสองภาษาของโรงเรียนจัดทำหลักสูตรกลางของโรงเรียนเป็นแบบบูรณาการเรียนรู้อยู่ มีความสัมพันธ์กันในแต่ละกลุ่มสาระเรียกว่า หลักสูตร International Program บ้าง หลักสูตร MEP บ้าง โรงเรียนคัดเลือกเด็กเข้าเรียน มีคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ครูสอนชาวไทยจัดทำแผนการสอนแล้วจึงให้ครูสอนชาวต่างชาตินำไปใช้สอนจริง
2. ด้านวิธีสอน โรงเรียนมุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้วิธีเรียน วิธีคิด ฝึกให้นักเรียนหาคำตอบในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีการประชุมวางแผนการสอน ดำเนินการนิเทศ ครูสอนปรับเปลี่ยนวิธีสอน ใช้การบรรยายเป็นส่วนใหญ่ จัดแบ่งกลุ่มเด็กเก่ง และไม่เก่งคละกันไป เด็กไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาในบางวิชา ครูใช้วิธีสอนตามที่ตนเองถนัด และไม่เป็นลำดับขั้นตอน
3. ด้านผู้สอน ครูสอนมีระดับความรู้ปริญญาตรี ในสาขาที่เกี่ยวกับการสอน ครูสอนชาวต่างชาติมีทั้งชาวตะวันตก และเอเชีย รวมทั้งรัสเซีย มีประสบการณ์สอน เอาใจใส่ต่อการสอน มีครูไทยช่วยสอน เงินเดือนครูสอนไม่สูง แต่มีสวัสดิการ ชอบการบริหารแบบยืดหยุ่น ครูบางคนมีพฤติกรรมการสอนที่ไม่เหมาะสม มีเครือข่ายโรงเรียน เครือข่ายผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน
4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารของโรงเรียนให้ความสนใจกับครูสอนให้ทราบถึงการจัดการเรียนการสอนแล้วให้ครูออกแบบกิจกรรมกันเอง ซึ่งกิจกรรมมีลักษณะแบบบูรณาการหลากหลายตามความสนใจ นักเรียนได้ฝึกทักษะ แสดงความสามารถพิเศษของตนเพิ่มประสบการณ์ โรงเรียนใช้เครื่องตรวจบัตรนักเรียน โรงเรียนยังขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้ออุปกรณ์เพิ่มเติม
5. ด้านสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนเน้นให้นักเรียนรู้จักวิธีคิด โดยให้นักเรียนจัดทำโครงการวิจัยของนักเรียน เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนสำหรับทั้งครูสอนชาวต่างชาติ และนักเรียนนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ครูเป็นผู้เลือก และจัดหาสื่อการเรียน

การสอนที่เหมาะสมกับบทเรียน ครูสอนชาวต่างชาติไม่สามารถจัดทำสื่อเองได้ ครูสอนชาวไทยเป็นผู้จัดทำสื่อที่ใช้เป็นประเภทรูปภาพ บัตรคำ เครื่องบันทึกเสียง จำนวนสื่อไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน

6. ด้านการวัดผลและประเมินผล โรงเรียนวัดผลไปตามกติกาของโรงเรียน ครูสอนชาวต่างชาติใช้วิธีครูสอนเป็นผู้วัดผล/ประเมินผลการเรียนของนักเรียนเอง วัดทักษะการใช้ภาษาใช้แบบทดสอบ ตรวจผลงาน สัมภาษณ์นักเรียน ประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ครูสอนชาวต่างชาติ ไม่เข้าใจการวัดผล/ประเมินผล ครูสอนชาวไทยเป็นที่ปรึกษานักเรียน MEP สอบสองครั้ง และครูควรวัดผลด้วยบทสนทนา

## อภิปรายผล

การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษาในประเทศไทย มีประเด็นที่น่าสนใจ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนใช้หลักสูตรของตามปกติที่ใช้ในการเรียนการสอน แต่จัดสอนเป็นภาษาอังกฤษโดยจัดแบบ Native Speaker มีการกำหนดชั่วโมงการเรียนการสอน ครูสอน และครูผู้ประสานงานสอนสองภาษาของโรงเรียนจัดทำหลักสูตรกลางของโรงเรียนเป็นแบบบูรณาการ การเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันในแต่ละกลุ่มสาระเรียกว่า หลักสูตร International Program บ้างหลักสูตร MEP บ้าง โรงเรียนคัดเลือกเด็กเข้าเรียน มีคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ครูสอนชาวไทยจัดทำแผนการสอนแล้วจึงให้ครูสอนชาวต่างชาตินำไปใช้สอนจริงสามารถอภิปรายผลได้ว่า โรงเรียนใช้แนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติการเรียนรู้ของบุคคล ซึ่งอาจมีชื่อเรียกขานหลักสูตรที่แตกต่างกัน แต่มีนัยเดียวกัน โรงเรียนมีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงแต่ละกลุ่มสาระสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ครูสอนจะต้องพัฒนาความรู้ความสามารถของตน เพื่อแปลงหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณพร ฉัตรทอง (2546, หน้า 114) ว่า หลักสูตรของแต่ละกลุ่มวิชาควรมีการบูรณาการ สามารถเชื่อมโยงกันได้ มีความต่อเนื่อง และผู้เรียนสามารถประยุกต์กับการทำงานได้ สอดคล้องกับที่ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นเพียงแนวปฏิบัติกว้าง ๆ มิได้ระบุรายละเอียดของการปฏิบัติ จึงจำเป็นที่จะต้องแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ด้วยการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหาวิชา และแผนการสอน จึงจะสามารถนำไปใช้ในการสอนจริงได้

2. ด้านวิธีสอน โรงเรียนมุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้วิธีเรียน วิธีคิด ฝึกให้นักเรียนหาคำตอบในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีการประชุมวางแผนการสอน ดำเนินการนิเทศ ครูสอนปรับเปลี่ยนวิธีสอน ใช้การบรรยายเป็นส่วนใหญ่ จัดแบ่งกลุ่มเด็กเก่ง และไม่เก่งคละกันไป เด็กไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาในบางวิชา ครูใช้วิธีสอนตามที่ตนเองถนัด และไม่เป็นลำดับขั้นตอน

ข้อค้นพบดังกล่าวอภิปรายผลได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนระดมสมอง ร่วมกันพัฒนาศักยภาพตัวครู เข้าใจธรรมชาติความแตกต่างระหว่างบุคคล สอนนักเรียนให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รสริน สุทองหล่อ (2543, หน้า 108) พบว่า ผู้สอนที่ดีจะต้องรู้จักเลือกเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับรายวิชาเรียน คำนึงถึงขนาดของกลุ่มผู้เรียน และความแตกต่างของกลุ่มผู้เรียนด้วย ใช้วิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และจัดฝึกอบรมผู้สอน เพื่อให้ผู้สอนเรียนรู้เทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่จะมาใช้ในการเรียนการสอนได้เหมาะสมมากที่สุด สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 32) ว่า เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ลักษณะ และ 1 ใน 5 นี้ คือ การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยมีการถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้ วัฒนธรรม อารมณ์ และสังคมร่วมกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นการปลูกฝังคุณธรรมที่งดงาม การทำงานร่วมกันทำให้พัฒนาทั้งทักษะทางสังคม และทักษะการทำงานที่ดี

3. ด้านผู้สอน ครูสอนบางคนมีความรู้ระดับปริญญาตรี ในสาขาที่เกี่ยวกับการสอน ครูสอนชาวต่างชาติมีทั้งชาวตะวันตก และเอเชีย รวมทั้งรัสเซีย มีประสบการณ์สอน เอาใจใส่ต่อการสอน มีครูไทยช่วยสอน เงินเดือนครูสอนไม่สูง แต่มีสวัสดิการ ชอบการบริหารแบบยืดหยุ่น ครูบางคนมีพฤติกรรมการสอนที่ไม่เหมาะสม มีเครือข่ายโรงเรียน เครือข่ายผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ข้อค้นพบดังกล่าวอภิปรายผลได้ว่า ความรู้ของครูสอน การสื่อสารระหว่างบุคคล พฤติกรรมของครูสอนส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน และตัวผู้เรียน ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจัดการเรียนการสอนเพื่อประสิทธิผล สอดคล้องกับที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2540, หน้า 1-25) กล่าวว่า การเรียนการสอนมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ผู้สอน ผู้เรียน และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน และผู้เรียน ผู้สอนกับ ผู้เรียนต้องมีความจริงใจต่อกัน สอดคล้องกับที่ Cogan (1975, pp. 135-139) ศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรระหว่างอาจารย์ และนิสิตทำให้ผลการเรียนของนิสิตดีขึ้น ยิ่งอาจารย์ และนิสิตมีความสัมพันธ์ต่อกันมาก นิสิตก็มีโอกาสพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้มากขึ้น ไปด้วย และถ้านิสิตมีความศรัทธาในตัวอาจารย์ จะช่วยให้นิสิตมีทัศนคติต่อการเรียนดีขึ้น

4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารของโรงเรียนทำความเข้าใจกับครูสอนให้ทราบถึงการจัดการเรียนการสอนแล้วให้ครูออกแบบกิจกรรมกันเอง ซึ่งกิจกรรมมีลักษณะแบบบูรณาการหลากหลายตามความสนใจ นักเรียนได้ฝึกทักษะ แสดงความสามารถพิเศษของตน เพิ่มประสบการณ์ โรงเรียนใช้เครื่องตรวจบัตรนักเรียน โรงเรียนยังขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้ออุปกรณ์เพิ่มเติม ข้อค้นพบดังกล่าวอภิปรายผลได้ว่า ครูจัดกิจกรรมโดยเน้นธรรมชาติความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาศักยภาพของผู้เรียน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชลธิชา ไชยวงศ์ (2540) กล่าวว่า ครูผู้สอนควร ได้มีการพิจารณาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สอดคล้อง และเหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับเป็นสำคัญใน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาอังกฤษสามารถจัดได้หลายรูปแบบตามสภาพความพร้อมของโรงเรียน แต่ที่สำคัญ กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนจัดขึ้นนั้น ต้องสนองตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีคุณค่า และได้รับการตอบสนองจากนักเรียนอย่างดี และเต็มที่

5. ด้านสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนเน้นให้นักเรียนรู้จักวิธีคิด โดยให้นักเรียนจัดทำโครงการวิจัยของนักเรียน เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนสำหรับทั้งครูสอนชาวต่างชาติ และนักเรียนนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ครูเป็นผู้เลือก และจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียน ครูสอนชาวต่างชาติไม่สามารถจัดทำสื่อเองได้ ครูสอนชาวไทยเป็นผู้จัดทำสื่อที่ใช้เป็นประเภทรูปภาพ บัตรคำ เครื่องบันทึกเสียง จำนวนสื่อไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน อภิปรายผลได้ว่า ครูคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ และประสบการณ์ของครู เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดหาคัดเลือกสื่อการเรียนการสอน สอดคล้องกับที่ นันทกา ประกอบนันท์ (2540) กล่าวถึง การใช้สื่อการเรียนการสอนว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ส่วนหนึ่งมาจากการเลือกใช้สื่อการเรียนได้เหมาะสม ถูกต้อง สอดคล้องกับบทเรียน และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนสอดคล้องกับที่ เขียวลักษณ์ รอดงาม (2542, หน้า 143) กล่าวว่า ครูสอนส่วนใหญ่มีหลักในการใช้สื่อการเรียนการสอน คือ สอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหาที่จะสอนในครั้งนั้น ๆ ต้องประหยัด หาได้ง่าย และคุ้มค่า มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้อยู่

6. ด้านการวัดผลและประเมินผล โรงเรียนวัดผลไปตามกติกาของโรงเรียน ครูสอนชาวต่างชาติใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง ไม่นับเรื่องของการสอบ ครูสอนเป็นผู้วัดผล/ประเมินผลการเรียนของนักเรียนเอง วัดทักษะการใช้ภาษา ใช้แบบทดสอบ ตรวจผลงาน สัมภาษณ์นักเรียน ประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ครูสอนชาวต่างชาติ ไม่เข้าใจการวัดผล/ประเมินผล มีครูสอนชาวไทยเป็นที่ปรึกษานักเรียน MEP มีการสอบสองครั้ง และครูควรวัดผลด้วยบทสนทนา สอดคล้องกับที่ เขียวลักษณ์ รอดงาม (2542, หน้า 146) กล่าวว่า ครูผู้สอนขาด

ทักษะในการสร้างเครื่องมือการวัด และประเมินผลการเรียน สอดคล้องกับที่ สุมาลี จันทร์ชลอ (2544, หน้า 13-14) กล่าวว่า การเลือกใช้วิธีการวัด และประเมินผลนั้นต้องวัดให้ตรงจุดประสงค์ ให้เครื่องมือที่มีคุณภาพ มีความเที่ยงตรงสูง และแปลผลได้ถูกต้อง สอดคล้องกับที่ ชลธิชา ไชยวงศ์ (2540) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน เพราะผลที่ได้จากการวัด และประเมินนั้น เป็นสิ่งที่บอกให้ทราบว่า หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน บรรลุตามความมุ่งหมายของหลักสูตรเพียงใด และสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ไข และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูได้

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปจัดทำเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษาในประเทศไทย ดังต่อไปนี้

#### 1.1 ด้านหลักสูตร ลักษณะของหลักสูตรควรมีมาตรฐานเป็นสากล กำหนด

วัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายชัดเจน กระทรวงศึกษาธิการจัดทำหลักสูตรของแต่ละวิชาให้สอดคล้อง สัมพันธ์กัน มีลักษณะยืดหยุ่นเหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น ครูสอนชาวไทย และชาวต่างชาติควรวิเคราะห์หลักสูตรเชิงลึกร่วมกัน ระดมสมองดำเนินการจัดทำแผนการสอน พิจารณาวางแผนการสอนให้สอดคล้อง เหมาะสมกับผู้เรียน จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเพิ่มเติม และควรมีการปรับปรุงอยู่เสมอ โดยผู้จัดทำหลักสูตรนำสถานการณ์ของสังคมโลกในปัจจุบัน และคาดการณ์ความเปลี่ยนแปลงในอนาคตมาพิจารณาประกอบการจัดทำหลักสูตร

#### 1.2 ด้านวิธีสอน ครูควรศึกษาวิธีการสอนหลาย ๆ แบบ แล้วนำมาทดลองสอน

ประยุกต์การสอน นำเทคนิคต่าง ๆ มาใช้สอน โดยพิจารณาความเหมาะสม และความเป็นธรรมชาติ การเรียนรู้ของนักเรียน ศึกษาปัญหาวิธีสอนของตนเอง นำมาแก้ไขปรับปรุง ครูควรเรียนรู้วิธีสอน ร่วมกันกับนักเรียน คิดค้นวิธีสอนใหม่ ๆ โดยกระตุ้นให้นักเรียนใช้มันสมองของตนค้นหาคำตอบ ด้วยตนเอง ครูจะต้องใช้ทักษะจูงใจให้นักเรียนคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผลสนับสนุน รู้จัก กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ครูต้องสามารถดึงความคิดนั้น ๆ ของนักเรียนให้ออกมาเป็นรูปธรรม

#### 1.3 ด้านผู้สอน ครูควรมีความรู้ และประสบการณ์ด้านการสอน ศึกษาหาความรู้

เพิ่มเติม เพิ่มขีดความสามารถในการสอนของตน ครูต้องเข้าใจภาษาให้ลึกซึ้ง ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูได้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ใช้วิธีสอนครูให้เป็นครู เติบโตเต็มศักยภาพของความเป็นครู

ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงโรงเรียนสองภาษา เชื่อมโยงเครือข่ายผู้ปกครองของทุกโรงเรียน

1.4 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรกำหนดกิจกรรมให้ทราบล่วงหน้า ร่วมกันกับนักเรียนกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมต้องตอบสนองความสนใจของนักเรียน ให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กิจกรรมควรมีลักษณะที่สอดคล้องกับวิธีสอน ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะ

1.5 ด้านสื่อการเรียนการสอน ลักษณะของสื่อควรมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เป็นเทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ทันสมัย แปลกใหม่ มีราคาไม่สูงมาก ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เอื้อต่อการเรียนการสอน สามารถอธิบายเนื้อหาของบทเรียนได้ชัดเจนตรงประเด็น

1.6 ด้านการวัดผลและประเมินผล กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดให้สถานศึกษา จัดฝึกอบรมครู เครื่องมือวัดผลและประเมินผลควรมีลักษณะของค่าสถิติ ควรประเมินผลในสถานการณ์ที่หลากหลาย สามารถให้นักเรียนพัฒนาสติปัญญา ไหวพริบปฏิภาณ แก้ไขสถานการณ์ได้จริง และนักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ได้

## 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป โดยเห็นว่า ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับวิธีสอนของโรงเรียนสองภาษาที่มีประสิทธิภาพ